

EGYHÁZI ÉLET – HÍREK

Egyházi Képviseelő Tanács

E. K. Tanács máj. 23-án tartotta I—II. évnegyedi összevont ülését. Tárgysorozatán szereplő fontosabb ügyek: főhatósági jelentések, véleményező bizottságok jegyzőkönyvei, a jún. 1-től érvénybe lépő javadalomemelés, a jan. 28—29. napjain tartott Főtanács leiratai, az egyházi központ, a nyugdíjpénztár, egyházkörök és egyházközségek 1977. évi pénzügyi terveinek év végi, valamint az 1978. I. évnegyedi végrehajtásai. Az ülés keretében esküt tett dr. Gyarmathy Árpád, a Főtanács által megválasztott főgondnok. Dr. Barabássy László főgondnok-elnök üdvözlő szavaira válaszolva, az új főgondnok többek között ezeket mondta: „Ezelőtt egypár évvel, végleges nyugalombavonulásom alkalmával ebben a szobában búcsúztam. Munkatársaim nevében a Főtisztelendő Püspök Úr búcsúztatta a távozót. Most a visszatérőt üdvözölte főgondnok affia. Tulajdonképpen nem is visszatérésről van szó, mert én az egyházzamtól nem távoztam el soha, lélekben, ragaszkodásban, szeretetben mindig itt voltam és itt vagyok korá ifjúságomtól fogva.“ Beszédét a következőkkel zárta: „Örömmel állapíthatjuk meg, hogy az utóbbi évtizedben szép megnyilvánulásai voltak a hívek áldozatkészségének. Ez reményt nyújt arra, hogy egyházunk az elkövetkezendő időkben is be tudja tölteni hivatását. Úgy tűnik nekem e pillanatokban, mintha hallanám őseink, nagy elődeink figyelmeztető, intó szavait: órállók, jól vigyázzatok, ügyeljete az egyház szellemi, erkölcsi, lelki és anyagi javaira... Ilyen érzések között, ezekkel a gondolatokkal foglalom el főgondnoki tisztemet, és kérem a jó Istent, adjon nekem erőt, egészséget a még hátralevő rövid időre, hogy a rám ruházott feladatot eskümhöz híven teljesíthessem.“

Lelkészi értekezletek

Az I. évnegyedi közérdekű és teológiai lelkeszi értekezletet április hónap első felében tartották meg. A közérdekű értekezlet tárgya „Nicolae Ceausescu államelnök doktrínája“ című előadás volt. A teológiai értekezlet a konfirmáció kérdésével foglalkozott Gellénd Imre és Májay Endre lelkeszek előadásai alapján.

A II. évnegyedi lelkeszi értekezlet a jún. 7—10. közötti időben volt. A közérdekű értekezlet tárgyát képezte „A társadalmi élet feladatainak teljesítésében való cselekvő részvétel; az unitárius lelkesz és hívek honpolgári kötelessége“ című előadás. A teológiai értekezlet tárgya az imád-

ság volt, melyet Székely László „Az imádság forrása, célja, valláslélektani és teológiai igazolása. Az imádság mint az istentisztelet és szertartás alkotó része, a lelkész felkészülése az imádságra“ címen terjesztett elő. Az előadásokat részletes megbeszélés követte.

Lelkésznevelés

A Protestáns Teológiai Intézetben a II. félévi előadások május 20-án fejeződtek be. A II. félévi vizsgák május 22-től június 22-ig tartottak. Hallgatóink kielégítő eredménnyel vizsgáztak.

A június 25-én tartott tanévzáró istentiszteleten a szószéki szolgálatot dr. Kovács Lajos püspök végezte. Aznap délután volt az intézet évzáró ünnepélye.

A pünkösdi ünnepek alkalmával a II—IV. éves hallgatóink légatusi szolgálatot végeztek.

Dr. Kovács Lajos püspök külföldi látogatása

Egyházunk főpásztora apr. 4—7. napjain meglátogatta az angol unitárius egyházat, és részt vett annak Cambridge-ben tartott évi rendes főtanács ülésén. Az angol unitárius egyház régebbi szervezeti formája, a „British and Foreign Unitarian Association“, 1825-ben létesült. Ez a szervezet 1928-ban az alábbi néven alakult át: „The General Assembly of Unitarian and Free Christian Churches.“ Az új szervezeti forma ebben az esztendőben 50 éves lett; ez tette a főtanács gyűlést ünnepélyesebbé.

A Főtanács ülésén több mint 350 egyházközségi kiküldött vett részt. Az ottani szervezeti szabályzat szerint a gyűlekezetek nagysága alapján 2—4 szavazati joggal bíró kiküldött vehet az évi gyűlésen részt. A gyűlések a Churchill College nevű modern intézetben voltak, amely a nagy államférfi alapítványából ezelőtt 20 esztendővel épült. Szemben a híres régi, középkorba visszamenő college-okkal, ez az intézet egy sor skatulyaszerű modern épülethől áll, és politechnikai jellegű főiskolai képzés folyik benne. A gyűlés tagjai a bentlakási épületekben voltak elszállásolva, mert még tartott az egyetemi hallgatók hathetes húsvéti szünete.

A négynapos gyűlés elején külföldi meghívottak üdvözlő beszédeket tartottak a következő sorrendben: dr. Paul Carnes, az Észak-Amerikai Unitárius Univerzalista Egyház elnöke, dr. Kovács Lajos püspök, az IARF elnöke, dr. Carolyn Howlett, a Liberális Nők Nemzetközi Szervezetének elnöke, dr. Ferencz József, a Magyarországi Unitárius Egyház püspöke, dr. I. S. Paul, az Indiai Unitárius Társulat vezetője és Diether Gehrmann, az IARF főtáskára.

A gyűlés tárgysorozatán Brian Golland főtáskár évi jelentése, a különböző egyesületek beszámolóit, teológiai, művelődési és gazdasági kérdések szerepeltek. A főtanács ülés fénypontja Arthur Longnak, a manchesteri unitárius teológiai főiskola rektorának „Essex Hall Lecture“ előadása volt: „A teológia ötven éve, 1928—1978; a liberalizmus igazolása“ címen. Ez az értekezés átfogó képet nyújtott az utóbbi félévszázad különböző teológiai áramlatairól és az unitarizmus jövő feladatait vázolta fel, megállapítva, hogy az új unitarizmusnak „az eddiginél nagyobb mértékben keresztényivé és theisztikussá kell válnia“.

A Főtanács megválasztotta az egyház új elnökét Geoffry Head világi egyháztag személyében, aki fontos közéleti munkakört töltt be és évtizedek óta rendszeresen részt vesz az egyházi életben.

Felekezeti teológiai konferencia

1978. május 18—19. napjain ükumenikus teológiai konferenciára gyűltek össze Nagyszbenben a Román Ortodox Egyház és Protestáns Egyházak teológiai intézeteinek képviselői. Ezen a 32. felekezeti konferencián, ahol a résztvevők száma meghaladta az eddigieket, jelen voltak metropoliták és püspökök, valamint más elöljárók a Román Ortodox, a Református, az Agostai Hitvallású és a Zsinatpresbitéri Evangélikus, valamint az Unitárius Egyházak részéről. Képviselve volt a gyulafehérvári és a iasi-i katolikus intézet is.

A konferencia Antonie Ploieşteanul püspök, pátriárkatusi vikárius elnökle alatt az ökumenizmus és a béke aktuális kérdéseivel foglalkozott. Május 18-án három előadás hangzott el. A fő előadást dr. Dumitru Popescu, a bukaresti ortodox teológiai intézet prorektora tartotta „Az Egyházak Világtanácsa megalapításának 30. évfordulója és a romániai felekezetek hozzájárulása a szervezet tevékenységéhez” címen. Az előadó ismertette az Egyházak Világtanácsának alapítását és 30 éves tevékenységét, mely egybefoglalta a Világmisszió, Gyakorlati Kereszténység, valamint a Hit és Egyházalkotmány néven ismeretes mozgalmakat. A három évtizedes ökumenikus tevékenység jellemzője, hogy az egység kérdése mellett fokozatosan előtérbe kerülnek a társadalmi vonatkozások, a világ és a népek szolgálata. Országunk felekezetei kezdettől fogva tevékenyen részt vettek az Egyházak Világtanácsában, és támogatták munkáját. Képviselői a Világtanács különböző bizottságaiban felelős tisztségeket töltenek be. A fő előadást kiegészítő referátumokat tartottak: dr. Lengyel Lóránd, a protestáns teológiai intézet tanára „A jelenkori világ problémái a különböző nemzetközi egyházi szervezetek szemléletében és tevékenységében”, és dr. Ioan Ică, a nagyszbeni ortodox teológiai intézet tanára „Az egyházak egységéről szóló teológiai dokumentumok az Egyházak Világtanácsának tevékenységében” címen.

A nagy érdeklődést kiváltó előadásokat 25 hozzászóló egészítette ki, ezek közül kiemeljük a következőket:

Nicolae Mladin, Erdély ortodox metropolitája a hazai ökumenikus munkát a jelenkori teológiai gondolkodás egészébe állította be, kiemelve a társadalmi vonatkozás sokrétűségét és szükségességét. Megelégedéssel állapította meg, hogy a „haza szolgálatában ortodoxok, katolikusok és protestánsok mindig egyek voltunk”, ugyanakkor szem előtt tartottuk a központi célt: a keresztény egység helyreállítását is.

D. Papp László, nagyváradi református püspök M. Fredenga kijelentését idézte, mely szerint „a református egyházak csak kis mértékben járultak hozzá korunk egyetemes problémáinak a megoldásához, amilyen például a béke, a nemzetközi együttműködés és a társadalmi kérdés”. Az 1977. évi református Nagygyűlés viszont bizonyosságot tett a nukleáris fegyverkezés elleni küzdelemről, a környezetvédelem szükségességéről, az embernek ember általi elnyomása megfékezéséről és arról az egyetemes erőfeszítésről, mely az egész emberiség boldogabb jövődjére irányul.

D. Papp László visszautasította az Egyesült Államokbeli Magyar Szövetség irredentista és revizionista akcióit. „Azokról van szó, akik elfutottak az országból, kiváltképpen Erdélyből és Magyarországról a felszabadulás után, valamint azokról, akik engedték magukat befolyásoltatni. Azokról van szó, akik Erdélyben létrehozták a bécsi döntés utáni terror-kormányzatot, miközben koncentrációs táborokba zártak 200 000 demokratikus érzelmű románit, zsidót, németet és magyart... Ezeknek a köröknek a zászlóvivője az Amerikai Magyar Szövetség élén álló Béky Zoltán református püspök. Mi — Klein Albert püspök úrral és Lengyel Lóránd professzornal együtt — megismerkedtünk Béky püspökkel 1975-ben az Egyházak Világtanácsának Nairobiban tartott közgyűlésén, ahol ő igyekezett előadni kiitalálásokban gazdag emlékiratát.“ Amidőn azonban értésére adták, hogy „hazugságait leleplezzük“, lemondott szándékáról. Sajnálatos tény, hogy az emigránsok hangja hallható bizonyos magyarországi megnyilatkozásokban is, amilyen pl. az Illyés Gyula íróé, aki a népiertás veszélyét hangoztatta a magyar nemzetiség összefüggésében. Mivel „Illyés szerint a magyar értelmiségi réteg nem meri kifejezni a romániai magyar nemzetiség siralmas helyzetére vonatkozó igazságot — mondotta D. Papp László —, felhasználom ezt az alkalmat is az abszurd állítások megcáfolására. Megtettem ezt a nagyváradi református egyházkerület lelkész-értekezleteim is mindenütt, s a lelkészek egyhangúan és határozottan visszautasították a fentiekben említett körök alaptalan állításait... Meg vagyok győződve — fejezte be hozzászólását D. Papp László püspök —, hogy a nagyváradi egyházkerület lelkészeivel együtt szólnak Románia Szocialista Köztársaság tisztességes állampolgárai mind, akik jól érzik magukat hazájukban, s egyben kívánják, hogy szeretett hazájuk a jövőben még virágzóbb legyen. Ennek érdekében pedig mindenkor készek minden áldozatra.“

Teofil Herineanu, kolozsvári ortodox metropolita megelégedéssel alapította meg, hogy az egyházak ükumenikus munkájukban nemzetközi kérdésekkel foglalkoznak. „Optimista vagyok e mozgalom eredményeit illetően — mondotta —, és hiszem, hogy ebben az emberiség jövőjét és rendeltetését szolgáló munkában Isten az, aki a Szentlélek által vezet, sugalmaz és küzdelemre készítet.“ Állandóan imádkozik az egyházak és a népek közötti közeledésért és a testvériségért.

Dr. Kovács Lajos püspök felszólalásában többek között ezeket mondotta:

„A romániai unitárius egyház — bár az ismert dogmatikai okokból nem tagja az Egyházak Világtanácsának — annak munkáját állandó figyelemmel kíséri, és igyekszik azt minden olyan törekvésében támogatni, ami a keresztény egyházak minél eredményesebb együttműködését, a kettős jézusi parancsolatnak a gyakorlatban való minél teljesebb megvalósítását szolgálja.

Az unitárius egyház az Európai Egyházak Konferenciájának tanácskozási tagja, és annak munkájában részt vesz. Fokozott mértékben áll ez a Keresztény Békekonferencián, amelynek prágai kongresszusain a legelső időktől kezdve megjelenünk, támogatva minden tekintetben annak nemes célkitűzéseit.

Annak a világszervezetnek a munkájáról, amelynek a mi egyházunk is tevékeny tagja, tájékoztatásképpen szeretném elmondani az alábbiakat:

Világszövetségünk, az IARF, az unitárius és a szabadelvű keresztény egyházak és vallásos közösségek nemzetközi szervezete, 1900-ban alakult az észak-amerikai Bostonban, időben jóval megelőzve a referátumban felsorolt nemzetközi szervezetek nagy részét. Az IARF jelenleg 38 tagcsoporttal rendelkezik, 20 országban, Európában, Észak-Amerikában, Ázsiában, Afrikában és Ausztráliában.

Nyugodt lelkiismerettel mondhatjuk, hogy világszervezetünk a legelső időtől kezdve mind a mai napig megmaradt haladó szellemű vallássosságot hirdető, a béke, a népek közötti megértés, a társadalmi igazságosság és igaz emberség szelleme hordozójának, az evangéliumi szeretet alapján működő szervezetnek.

Világszervezetünk kongresszusait a világ különböző részein három évenként tartja. Az utolsó ilyen gyűlés 1975-ben volt a kanadai Montrealban. Ez a kongresszus a szervezet elnökének három évre engem, a teológiai bizottság tagjának pedig dr. Erdő János főjegyzőt választotta. Jelenleg a július 28. — augusztus 4. napjain az angliai Oxfordban tartandó kongresszusra készülünk, melynek témája: „A türelem és annak korlátai ma.“

A mi egyházunk, úgy mint eddig is tette, törekedni fog, hogy közérdekű munkájával, kötelességeinek teljesítésével és Isten szolgálatával szeretett hazánk haladását, előmenetelét és jólétét szolgálja“ — fejezte be felszólalását dr. Kovács Lajos püspök.

Dr. Lengyel Lóránd, a protestáns teológiai intézet tanára, mint a nairobi gyűlésen résztvevő hazai egyházi küldöttség tagja, személyi tapasztalatai alapján alátámasztotta a D. Papp László református püspök felszólalásában foglaltakat. Lengyel Lóránd többek között ezeket mondta: „Hazaszemetünket azon keresztül is lemérhetjük, hogy miként viszonyulunk a külföldiek véleményéhez, vagyis milyen érzelmeket vált ki bennünk az, amit országunkról mondanak. Minket Béky Zoltán püspök alaptalan vádjai Nairobiban felháborítottak... Nem kellett lámpással keresni azokat az érveket, mint az iskolák, a sajtó, a könyvek, a televízió, rádió, a színházak stb. mind a nemzetiségek nyelvén... A rágalmazások visszaverése — hangsúlyozta dr. Lengyel Lóránd — nem a mi érdemünk, hanem országunké és kormányunké“; mindenről a mostani konferenciánkon bizonyosságot teszünk felekezeti és nemzetiségi különbség nélkül.

A konferencia előadásainak konklúzióit *Antonie Ploieşteanul* foglalta össze. Mostani konferenciánk, mondta az elnök, értékelő jellegű, amennyiben 30 év ökumenikus tevékenységének az elemzését nyújtja. Az előadásokból kiemelte az Egyházak Világtanácsa létrehozását 1948-ban. Ez „a kereszténység önmagára találásának a csodája az egység útján“. Csoda, hogy létezik és keresi az elveszett egység ösvényét. Isten ujját kell fölismerni mind létrehozásában, mind fennállásában. Átala az egyházközi kapcsolatok kibontakozásának olyan lehetőségei tárultak föl, amelyek korábban elképzelhetetlenek tűntek.

A három évtizedes múltból kiemelkedik az a küzdelem, mely annak tisztázására irányult, hogy „az egyházak egysége és az idevágó teológiai problémák-e a fontosabbak, vagy pedig a világ felé fordulás és a társadalmi kérdések?“ Hazai egyházaink mindig, kerülve a végleteket, a közéletet választották, ami végül is győzedelmeskedett ebben a megfogal-

maszásban: „Minél közelebb állunk a világhoz, annál közelebb vagyunk Krisztushoz“ (A. Mac Kay).

Antonie Ploieşteanul teljes egyetértését fejezte ki D. Papp László püspökkel. „A mi feladatunk — állapította meg — a közvélemény pontos tájékoztatása. Ki-ki közülünk, amikor, ahol és ahogyan lehetséges, tartsa kötelességének az egészséges közvélemény kialakítását. Mutassunk fel bizonyítékokat és tényeket, s utasítsuk vissza a széthúzásra irányuló bármely ösztönzést; küzdjünk a békéért, a megértésért, a békés együttélésért és az igazságért. A horizontalitásnak az elhangzott előadásokban megfigyelhető széles skáláján — mint az Egyházak Világtanácsa, Európai Egyházak Konferenciája, Keresztény Békekonferencia stb. — kell dolgozni úgy, hogy ezen a téren is ápoljuk az egyetemes kapcsolatokat, amint ezt a múltban is cselekedtük. Az ökumenikus munkának köszönhetjük, hogy a jelenben egymásról többet tudunk, és egymást jobban szeretjük, hogy felismertük, miszerint a teológiai kérdések elmélyítése által közelebb kerülünk egymáshoz. Ennek tudható be, hogy az Egyházak Világtanácsa mind nagyobb fontosságot tulajdonít a társadalmi kérdések megoldásának és a világ szolgálatának. A konferencia résztvevői is egyöntetűen állást foglaltak a közös hazánk, Románia Szocialista Köztársaságot hűséggel szolgáló munka mellett.“ „Jó hazafiak vagyunk, s azt akarjuk — fejezte be összefoglalóját Antonie Ploieşteanul elnök —, hogy világviszonylatban is hozzájáruljunk a jelenkori egyetemes problémák megoldásához abban a szellemben, amelyet saját országunk képvisel.“

Május 19-én a felekezeti teológiai konferencia résztvevői előtt a külügyminisztérium tanácsosai előadást tartottak hazánk külpolitikájáról. Éspedig Constantin Niţă: „A belgrádi gyűlés. Konklúziók és kiáltások“, és Ovidiu Ionescu „Románia Szocialista Köztársaság állásfoglalása az ENSZ legközelebbi leszerelési ülésével kapcsolatban“ címen. Az előadások nagy érdeklődést és sok hozzászólást váltottak ki.

A nagyszabeni felekezeti teológiai konferencia építő munkát végzett. Az elhangzott előadások és hozzászólások tovább erősítették a felekezetek közötti együttműködést és mélyítették a felelős szolgálat tudatát, itt és most.

Személyi változások

Kinevezés. Nagy Endre febr. 1-től rendes lelkési minőségben kinevezést nyert a bágyoni egyházközségbe.

Lemondás. Halmágy Csaba gagy lelkész ápr. 31-i hatállyal állásáról lemondott és világi pályára lépett.

Az IARF Végrehajtó Bizottsága. Az Unitárius Világszövetség — IARF — Végrehajtó Bizottsága dr. Kovács Lajos püspök elnöklete alatt ápr. 8-án Londonban ülésezett. A bizottság a júl. 28—aug. 4. napjain Oxfordban tartandó kongresszus előkészítésével és programjának végleges megállapításával foglalkozott.

Lelkészeiktató ünnepély Bágyonban. Ápr. 23-án iktatták be állásába Nagy Endre lelkészt. Az új lelkész Mt 20,27 alapján tartotta meg

beköszöntő prédikációját a lelkeszi hivatásról. Ezt követte dr. Kovács Lajos püspök beszéde, melyben a lelkesz és a gyülekezet tagjait kötelességeik teljesítésére és hivatásuk betöltésére buzdította. Az új lelkeszt Benedek Sándor esperes iktatta be hivatalába. Az üdvözlések során Püspök afiát az egyházkör nevében Benedek Sándor esperes köszöntötte. Nagy Endre lelkeszt az egyházközség gondnoka és több gyülekezeti tag, majd Kiss Zoltán és Szabó Zoltán lelkeszek üdvözölték. A beiktató ünnepély szeretetvendégséggel ért véget.

A székelyudvarhelyi egyházközség ünnepe. Máj. 28-án ünnepelte a székelyudvarhelyi gyülekezet temploma építésének 70. és templomépítő lelkesze, Vári Albert születésének 110. évfordulóját. Az ünnepi istentiszteleten a szószéki szolgálatot dr. Kovács Lajos püspök végezte Mk 13,33 és 1Pt 2,5 verse alapján. A templomépítés történetét és Vári Albert életét dr. Szász Dénes lelkesz ismertette. Az évforduló jelentőségét id. Báró József ny. lelkesz és Kedei Mózes újszékelyi lelkesz méltatták. Az istentisztelet keretében az egyházközség énekkara, Szász Olga énekező vezetésével, több éneket adott elő. A templomi ünnepélyt Báró József esperes zárta be. Ezután a jelenlevők szeretetvendégségen vettek részt.

Kelemen Lajos emlékezete. A kolozsvár–napocai szabadegyetem „Kolozsvári esték” ünnepi rendezvény sorozatában máj. 31-én Szabó T. Attila ny. egyetemi tanár „Kelemen Lajos, az ember és a tudós” címen tartott előadásában emlékezett meg a történettudós életéről és munkásságáról.

Az alsóboldogfalvi egyházközség jún. 11-én avatta fel az új lelkeszi lakását. A felavató istentiszteleten dr. Kovács Lajos prédikált Mt 6,33 alapján, méltatva a gyülekezet tagjainak és vezetőinek egyházszeretetét és áldozathozatalát. Püspök afiát az egyházközség nevében a gondnok és több gyülekezeti tag köszöntötte. Ezután Rázmány Csaba lelkesz a lakás építésének történetét ismertette. Az ünnepélyt szeretetvendégség követte.

Doktoravatás. A Protestáns Teológiai Intézet jún. 10-én Henk van de Graaf ref. lelkeszt egyetemes egyháztörténeti és Rolf Binder evang. lelkeszt újszövetségi teológiai tudományokból doktorrá avatta.

Olténia új metropolitája. A Román Ortodox Egyház választó kollégiuma ápr. 20-án Nestor Voiculescu helyettes püspököt Olténia metropolitájának és Victor Luca vikáriust Roman és Huși püspökének választotta meg.

Keresztény Békekonferencia. Prágában, jún. 22—29. között tartotta meg V. nagygyűlését, melyen közel 100 országból több mint 500 képviselő és megfigyelő jelent meg. A hazai felekezetek küldöttsége dr. Nicolae Corneanu metropolita vezetésével vett részt a gyűlésen.

Négymilliárd-negyvenmillión élünk a földön. Az ENSZ nemrég közölt demográfiai évkönyve szerint a föld lakossága 1976-ban 4 milliárd 40 milliót számlált; az évi szaporulat 1,9 százalékos — 76 millió ember —

volt. Ha ez a százalékarány nem változik, a föld lakossága 2013-ra megkétszereződik.

Földrajzi elosztás tekintetében földünk lakosságának több mint fele (57 százalék) Ázsiában él, utána következnek Európa (10,2 százalék), Afrika (8,2 százalék) és Latin-Amerika (6,4 százalék). A szűkszavú statisztikai adatokon túlmenően az évkönyv fényt derít a fejlett és a legszegényebb fejlődő országok közötti gazdasági szintkülönbségek fennmaradására, sőt növekedésére is. A legszegényebb fejlődő országokban a gazdasági elmaradottság s a belőle származó minden következmény együtt jár az éhínséggel, a gyengén tápláltsággal, a megfelelő orvosi ellátás hiányával, ennek következtében rendkívül alacsony az átlagéletkor, viszont nagyon magas a halandóság, főként a gyermekhalandóság.

Ez a nagy eltérés, amely ismételtm bizonyítja, milyen nagy a különbség a fejlett és a fejlődő országok népeinek életszínvonalai között, mindmégannyi érv amellelt, hogy fokozott erőfeszítést kell tenni a gyengéfejlettség kiküszöböléséért, az összes államok és népek minél gyorsabb gazdasági, társadalmi és kulturális előrehaladásáért.

Felfedezés. A Sinaí-félszigeten levő Szent Katalin görögkeleti kolostor falában számos görög, szír, kopt, arab, örmény, georgiai, etióp, szláv és latin kéziratot találtak. A kéziratok századunk egyik legjelentősebb nyelvészeti felfedezése, amely lehetővé teszi a görög civilizáció és időszámításunk első századaí civilizációja sokoldalú vizsgálatát. Az athéni tudósok szerint a legértékesebb lelet a Codex Sinaiticus néhány fejezete, amely hiányzott az 1854-ben ugyanott felfedezett példányból.

HALOTTAINK

Biró Izsák ny. lelkész 78 éves korában ápr. 4-én elhunyt. Ápr. 6-án a nagykadácsi temetőben helyezték örök nyugalomra. A temetési szertartást Báró József esperes végezte; az egyházi központ nevében Sebe Ferenc előadó-tanácsos, az egyházkör részéről dr. Szász Dénes, Csongvay Attila, Pál Dénes lelkészek mondottak búcsúbeszédet.

Emléke legyen áldott!

Előfizetőink figyelmébe

A Keresztény Magvető előfizetési díja az 1978. évben belföldön és a szocialista országokban évi 70 lej, amelyet belföldön a lelkészi hivatalok útján vagy közvetlenül az egyházi központban (3400 — Cluj-Napoca, Lenin út 9) lehet kifizetni.

Magyarországi olvasók a Postai Központi Hírlapiroda Külföldi előfizetési osztályánál — Budapest, VII. Löwöde tér 7. sz. fiókjánál fizethetnek elő. A többi szocialista országokból az ILEXIM — Departamentul Export-Import Presă, P.O. Box 136—137 — telex: 11226. București, str. 13 Decembrie nr. 3 címre kell fizetni.

Az előfizetési díj a nyugati országok részére 150 lej, mely összegg ugyancsak az ILEXIM — Departamentul Export-Import Presă, P.O. Box 136—137 — telex: 11226, București str. 13 Decembrie nr. 3 címre fizetendő.

Kelemen Lajos: Művészettörténeti tanulmányok. A bevezető tanulmányt írta Szabó T. Attila. Sajtó alá rendezte B. Nagy Margit. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest 1977. 293 l.

A kötet Kelemen Lajos születésének 100. évfordulója alkalmából jelent meg. A régi Maros széki unitárius székely családból származó tudós egyetlen, a művészettörténet tárgykörébe tartozó tanulmányai, cikkei gyűjteményével igyekszik jóvátenni — „némi késői elégtétel gyanánt“ — az eddigi méltánytalan mulasztást. Írásai jórészt elszórva: folyóiratokban, heti- és napilapokban jelentek meg. Négyszáznál valamivel több közleménye közül mindössze hat látott napvilágot önálló kiadvány formájában.

Már születésének 80. évfordulója alkalmával felvetődött munkáinak gyűjteményes kiadási terve. A szerző által tervezett mintegy 800 oldalas válogatás áttekintést adott volna a rendkívül gazdag életműről, „a történelmi tanulmányoktól (heraldika, család- és köztörténet, levéltárügy), a művészet- és művelődéstörténeti, valamint honismereti munkákig“. A terv nem valósult meg. Jelen kötet az akkoriban kiválasztott anyag további szűkítése. Lemond az egész életművet bemutató válogatásról, s főként Kelemen Lajosnak az erdélyi festészettel foglalkozó írásait nyújtja át az olvasónak — megtoldva azokat néhány szobrászat és iparművészet köréből származó tanulmánnyal, valamint három honismereti dolgozattal. Jóllehet ezek általában Kelemen Lajos fiatalabbkori írásai, mégis lenyűgözik az olvasót. A levéltári kutatások során előkerült történeti adatok rendkívüli gazdagsága lehetővé teszi, hogy mű és kora egyszerre elevenedjen meg a kötet lapjain.

A kötet első tanulmányai két XVI. századi erdélyi magyar mennyezetfestménnyel ismertetik meg az olvasót. A maga nemében egyetlen s legszebb ilyen emlék a gogánváraljai református templom mennyezetfestménye, amelyet 1869-ben fedezett fel Schulcz Ferenc építész. Kora és készítőjének neve azonban nyitott kérdés maradt. A kötet első tanulmánya e kérdésekre is választ ad.

Az akkor középiskolás szerző nevéhez fűződik a legrégebb évszámos mennyezetfestményünk (1526) felfedezése az ádámosi unitárius templomban. Az *ádámosi mennyezetfestmény és szentélyszék* címet viselő második tanulmány ismerteti a mennyezetrekeszek elhelyezésének eredeti sorrendjét, s az egykoron Ádámoson is birtokos Kápolnai Bornemissza család címerének tanulmányozása alapján elutasítja azt a fel-